

శతక పద్య మంజరి

విదవభాగము.

౧ భాస్కర శతకము

శ్రీ గలభాగ్యశాలిఁ గడుఁ

జేరఁగ వత్తురు తారు దారె దూ

రాగమనప్రియానమున

కాదట నోర్చియు నైస; నిల్వ ను

ద్యోగముఁ జేసి రత్ననిల

యుం డని కాడె సమస్త వాహినుల్

సాగరుఁ జేరు పెల్ల ముని

సన్నుత! మద్గురుమూర్తి! భాస్కరా !

చ. అడిగిన యట్టియాచకుల

యాశ లెఱుంగక లోభవర్తి యై

కడపిన, ధర్మదేవత యై

కాన్తాశ ము

య్యెడల; స దెట్లు?—పాలు తమ

కీచ్చునె యెచ్చటనై స లేగలక

గుడువగ నీనిచోఁ శరలి

గోవులు తన్నునుగాక భాస్కరా !

2

చ. అదను దలంచి కూర్చి, ప్రజ

నాతిర మొప్ప విభుండు కోరినక,

గదిసి పదార్థ మిత్తు, రటు

గాకయు వేగమె కొట్టి తెం డెనన్

మొదటికి మోసమాఁ; బొదుంగు

మూలము గోసిన పాలు గల్గునే

పిదికిసఁగాక భూమిఁ బశు

బృందము నెవ్వరికై స భాస్కరా !

3

చ. అనఘునికై నఁ జేమిటు స

సర్వునిఁ గూడి చరించినంతలో

మన మెరియంగ నప్పు డవ

మానము కీడు ధర్మిత్రియండు నే

యనువుననై నఁ దప్పవు య

భారము; తా నది యెట్టు లన్నచో

నినుమునుకూర్చి యగ్ని నల

యింపఁక సమ్మెటప్పెట్టు భాస్కరా !

4

చ. అలఘుగుణ ప్రిసిద్ధుఁ డగు

నట్టి ఘనుం డొకఁ డిప్పుడై తనున్
వలచి యొకించు కే మిడిన

వానికి మిక్కిలి మేలు చేయుఁగా;
తెలిసి కుచేలుఁ డొక్కఁడొనె

దెం డిటుకుల్ దన కీచ్చినన్ మహా
ఫలదుఁడు కృష్ణుఁ డత్యధిక
భాగ్యము లాతిని కేడె? భాస్కరా !

5

ఉ. ఈశ్వీతి నరకాంక్ష మది

నెప్పుడు పాయక లోకు తెల్ల సం
రక్షకుఁ డైన సత్ప్రిభుని
రాకలఁ గోరుదు రెందుఁ; జంద్రీకా
పేక్షఁ జెలంగి చంద్రుఁ డుడ

యించు విధంబునకై చకోరపుం
బక్షులు చూడవే యెదు ర
పాఠముదంబును బూని భాస్కరా !

6

చ. ఉరుకరుణాయుతుండు సమ

యోచిత మాత్మఁ దలంచి యుగ్రీవా
కృరుషతఁ జూపినన్ ఫలము
గల్గుట తథ్యము గాదె; యంబుడు

బుటిమిన యంతనే కురియ

కుండునె వర్షము లోకరక్షణ

సిరతరపారుమంబున న

౧

శేషజనంబు లెఱుంగ ? భాస్కరా !

7

ఉ. ఊరక వచ్చు బాటుపడ

కుండిన నైన ఫలం బదృష్ట మే

పాఠగఁ గల్గు వానికే; బ్ర

యానము నొందిరి దేవదానపుల్,

వార లటుండఁగా సతుమ

వచ్చిసశౌరికఁ గల్గె గాదె శృం

గారపుఁబోవు లక్ష్మీయును

శాస్త్రభరిత్నిము రెండు భాస్కరా !

8

చ. ఎడవక దుర్జనుం డొరుల

కెంతయుఁ గీ డొనరించు గాని యే

యెడలను మేలునేయఁ డొక

యిండుక యైనను; జిడపుర్వ దా

జెడఁ దిను వింతె కాకి పుడి

సెండుదలం బిడి సెంపనేర్పునే

పొడ వగుచున్న పుష్పఫల

భూరువా మొక్కటి నైన ? భాస్కరా !

9

ఉ. ఎప్పు డదృశ తామహిమ

యించుక పాటిలు నప్పు డింపుసారి

పొప్పుచునుండుఁగాక యది

యొప్పుని పిమ్మట రూపుమాయఁగా!;

నిప్పున నంటియున్న యతి

నిర్మలినాన్ని గురుప్రకాశముల్

దప్పిన నట్టిబాగునకుఁ

దా నలు పెంతయుఁ బుట్టు భాస్కరా !

10

ఉ. ఏగతిఁ బాటుపడ్డఁ గల

దే భువి నల్పునకున్ సమగ్రతా

భాగము భాగ్యరేఖ గల

పుణ్యనికుం బలె ?; భూరిసత్త్వసం

యోగమదేభ కుంభయుగ

భ్రాంతిమాంసము నక్కకూస కే

లాగు ఘటించు ? సింహము ద

లంచినఁ జేకుఁఁగాని భాస్కరా !

11

ఉ. కట్టడ దప్పి తాము చెడు

కార్యముఁ జేయుచునుండి రేని దో

బుట్టినవారి నె న విడి

పోవుట కార్యము; శాస్త్రదాంధ్యము

చొట్టిన రావణాసురుని

తో నెడఁబాసి విభీషణాఖ్యుఁ డా

పట్టున రాముఁ జేతి చిర

పట్టము గట్టుకొనండె ? భాస్కరా !

12

ఉ. కామిత బస్తునంపదలు

గల్గు ఫలం బారు లానపడ్డచో

నేమియుఁ బెట్టఁజేని సిరి

యేటికి ? నిష్ఫల మున్నఁ బోయినన్;

బ్రామికపడ్డ లోకులకుఁ

బండఁగ నే? మది యెండిపోవఁగా

నేమి ఫలంబు ? చేదు విడ

దెన్నఁటికై న ముసిండి భాస్కరా !

13

ఉ. క్రూరమనస్కు లౌపతులఁ

గొల్చి వసించిన మంచివారికిన్

వారిగుణంబె పట్టి చెడు

వర్తన వాటిలు; మాధురీజలో

దారలు గొతమీముఖ మ

హాసదు లంబుధిఁ గూడినంతనే

క్షారముఁ జెందవే మొదలి

కట్టడ లన్నియుఁ దప్పి భాస్కరా !

14

ఘనబలవత్త్వ ముచ్చుపడఁ

గల్గినవానికి హాని తేనిచోఁ

దన దగునత్వమే చెఱుచుఁ

దన్ను న దెట్లన ?; నీరు లావు గాఁ

గను పసియించినం జెఱుపు

కట్టకు నత్వము చాలకున్నచోఁ

గనుమలు పెట్టి నట్టనడి

గండి తెగంబడకున్నె ? భాస్కరా !

15

చేసినదుష్టచేష్ట నది

తెప్పక నేర్పునఁ గప్పిపుచ్చి తా

మూసినయంతటఁ బయలు

ముట్టక యుండ; ద దెట్లు ? రాగిపైఁ

బూసినబంగరుం జెదరి

పోవఁగడంగిన నాఁడు నాఁటికిన్

దాసిన రాగి గానఁబడ

వా జను తెల్ల నెఱుంగ ? భాస్కరా !

16

తాలిమితోడుతం దగవు

తెప్పక నేర్పరి యొప్పు దవ్వలం

బాలససేయుఁగా, కట ను

పాయ విహీనుఁడు నేయనేర్చునే?;

పాలును నీరు నేరుపలు

పంగ మరాళ మెఱుంగుఁగాక మా

జరాల మెఱుంగు నే తదురు

చారురసజ్ఞతఁ బూన భాస్కరా !

17

చ. తెలియనికాశ్య మెల్లఁ గడ

తేర్చుట కొక్కవివేకి జేకొనన్

వలయు వలెనఁ దిద్దుకొన

వచ్చుఁ, బ్రయోజనమాంధ్య మేమియుం

గలుగదు; ఫాలమందు దిల

కం బిడునప్పుడు సేత సద్దముం

గలిగినఁ జక్కఁజేసికొనుఁ

గాదె నరుం డది చూచి భాస్కరా !

18

ఉ. దానపరోపకారగుణ

ధన్యత చిత్తములోన నెప్పుడున్

లేని వివేకసూన్యనకు

లేములు వచ్చినవేళ, సంపదల్

పూనినవేళ, నొక్కసరి

పోలును; జీతన కర్థరాత్రీమం

దెన నదేమి? పట్టపగ

లై న నదేమియు లేదు భాస్కరా !

19

౧. బాసము చేయనేరని య

భార్మికుసంపద యుండియుండియుం

దానె పలాయనం బగుట

తక్కుము; బూరుగు మ్రాని గాచినక

దానిఫలంబు లూరక వృ

థా పశిపోవవె యెండి గాలినే

గానలలోన నేమిటికి

గాక యభోద్యము తొట భాస్కరా !

20

౨. నొగిలినవేళ నెంతటి ఘ

నుంచును ద నొక కొక్కనేర్పుతో

నగపడి పోదినేయక త

నెంతట బల్మికి రాఁడు, సకమే;

జగమున నగ్నియైన గడు

నన్న నలంబడియున్న నింధనం

బెగయఁగఁ దోచి యూదక మ

తెల్లు రపుల్కొననేర్పు భాస్కరా !

21

౩. పండితు లైనవారు దిగు

వం దగ నుండఁగ నల్పుఁ డొక్కఁ డు

వండుతఁ బీత మెక్కిన బు

ధప్రకరంబుల కేమి యె న్నినుక ?;

గొండాకకోతి చెట్టుకొన

కొమ్మల నుండగఁ గ్రొంద గండభే
రుండమదేభ సింహనికు

రుంబము లుండవె? చేరి భాస్కరా !

22

చ. పలుమలు సజ్జనుండు ప్రియ

భాషలు పల్కుఁ గఠోరవాక్యముల్

పలుకఁ డొకానొకప్పు డవి

పల్కినఁ గీడును గాదు నిక్కమే;

చటుకునోవచ్చి మేఘుఁ డొక

జాడను దా వడగండ్ల రాల్చివన్

శిల లగునోటు! వేగిరమె

శీతలనీరము గాక; భాస్కరా !

23

ఉ. పూనినభాగ్యరేఖ చెడి

పోయినపిమ్మట నెట్టిమానవుం

డైనను శాని నెవ్వరుఁ బ్రి

యంబునఁ బల్కురు పిల్వ రెచ్చటం

దా నద్ది యెట్లాకో యనినఁ

దభ్యము పుష్పము వాడి వాసనా

హీనత నొంది యున్నయెడ

నెవ్వరు ముట్టదురయ్య? భాస్కరా !

24

ఉ. బంధుర సద్గుణాధ్యక్షుఁ డొక
 ప్టున లంపట నొందియైన దు
 స్సంధి దలంపఁ డన్యులకుఁ
 జాల హితం బొనరించుఁగాని; శ్రీ
 గంధపుఁజెక్క రాగిలుచుఁ
 గాదె శరీరుల కుత్సితార్థ మై
 గంధము లాస్కొ బుట్టఁ దఱుఁ
 గంబడియుండుట లెల్ల భాస్కరా !

25

ఉ. మానవుఁ డాత్మ కిష్ట మగు
 మంచిప్రయోజన మాచరించుచోఁ
 గానక యల్లుఁ డొక్కఁ డది
 గా దని పల్కిన వానిపల్కుకై
 మానఁగఁ జూడఁ డాపని; స
 మంచితభోజనవేళ నీగ గా
 లూనిన వంటకంబు దిన
 కండఁగ నే ర్చగునోటు! భాస్కరా!

26

ఉ. లోను దృఢంబు గాని పెను
 లోభిని సమ్మి యసాధ్యకార్యముల్
 కానక పూనునే నతిఁడు
 గ్రక్కెనఁ గూలును; నోటిపుట్టిపె

మానవుఁ డెక్కిపోవ నొక

మాటు బుటుక్కున ముంపకుండునే

తా నొకలోఁతునం గెడసి

దానిఁ దరింపఁగలేక భాస్కరా !

27

చ. వలనుగఁ గానలఁదు ప్రితి

వర్షమునం బులి నాలుగైదు పి

ల్లలఁ గను, దూడ నొక్కటి ని

లం గను ధేనువు రెండుమూఁడునే

డుల, కట్టలైన బెబ్బలికు

టుంబము లల్పము లాయె, నాలమం

డలు గడు వృద్ధిచెదవె య

ధర్మము ధర్మముఁ దెల్ప భాస్కరా!

28

ఉ. వానికి విద్యచేత సిరి

వచ్చె నటంచును విద్య నేర్వఁగాఁ

బూనినఁ బూనుఁగాక తన

పుణ్యము చాలక భాగ్యరేఖకుం

బూనఁగ నెవ్వఁ డోపు? సరి

పో, చెవి పెంచును గా కదృష్టతా

ఘోనుఁడు కర్ణభూషణము

లెట్లు గడింపఁగ నోపు? భాస్కరా !

29

ఉ. సంతతపుణ్యశాలి నొక

జాడను సంపద వాసిపోయి తా

సంతటఁ బోక నెట్టుకొని

యప్పటియట్లు వసించియుండు; మా

సాంతమునందు చందురుని

నన్నికళల్ పెడఁబాసి పోయినం

గాంతి వహింపఁడోటు తిరు

గంబడి దేహము నిండ భాస్కరా !

30

ఉ. సాతవివేకవర్తనల

నన్నుతి కెక్కినవారిలోపలం

జేసెనయంతి మూఢులకుఁ

జేపడ దానడ, యెట్టు లన్నఁ గా

సారములోన హంసముల

సంగతి నుండెడికొంగవిట్ట కే

తీరునఁ గల్గినేర్పును ద

వీయగతుల్ దలపోయ భాస్కరా !

31

చ సిరి గలవాని కెయ్యెడలఁ

జేసినమే లది నిష్ఫలం బగున్

నెటి గుటి గాదు, పేదలకు

నేర్పునఁ జేసిన సత్ఫలం బగున్;

వజ్రపున వచ్చి మేఘుఁ టొక
 వర్షము వాడినచేలమీఁదటం
 గుడిసినఁగాక యంబుధులఁ
 గూర్చఁగ నేమిఫలంబు? భాస్కరా !

32

చ. స్థితరథర్థవర్తనఁ బ్ర
 సిద్ధికి నెక్కినవాని నొక్కము
 మ్మరుఁ డతిసీచవాక్యములఁ
 గా దని పల్కిన నమ్మహాత్ముఁడుం
 గొఱతె వహింపఁ డయ్యెడ; న
 కుంతితపూర్ణసుధాపయోనిధిలో
 నరుగుచుఁ గాకే లెట్ట యిడి
 నంతన నేమికోఱతె భాస్కరా !

33

ఉ. నేనగ వాంఛితాన్నము భు
 జంపఁ గలప్పుడు గాక లేనిచో
 మేనులు డస్సియుంట నిజ
 మే కద దేహుల; కన్నిహోత్రుఁ డా
 నే నిజభోజ్యముల్ గుడుచు
 నేనియుఁ బుష్టి వహించు లేనినాఁ
 మాని విభూతిలో నడఁగి
 యుండఁడె తేదము దప్పి భాస్కరా !

34

ఉ. హాళి నిజప్రబుద్ధి తిర

మైనవిధంబునఁ బెట్టుబుద్ధి లా

వేళల కంతె కాని మఱి

వెన్నకు నిల్వవు, హేమకాంతి యె

న్నాళుల కుండుఁ గాని యొక

నాఁడు పదంపడి సానఁబట్టినం

దాళుక యుండునే యినుప

తాటకుఁ జాయలు పోక భాస్కరా !

35

ఉ. ఇంచుక నేర్పు చాలక వి

హీనతఁ జెందిన నాకవిత్వమున్

మించు వహించె నీకతన

మిక్కిలి; యెట్లనఁ, దోలుబొమ్మలన్

మంచివివేకి వానితెర

మాటున నుండి ప్రశస్తరీతి నా

డించిన నాడవే జనుల

డెందము నింపవె ప్రీతి భాస్కరా !

36

౨ భర్తృహరినీతిశ తకము

క. అమ్మా! లక్ష్మీ నమస్కా-

రమ్ములు గావించి నిన్నుఁ బ్రార్థించెద నా

నెమ్మదిలో విద్యారూ

పమ్మన నేలుకొను ముఖ్య ఫల మదియ కదా!

1

ఉ. విద్య నిగూఢగుప్త మగు

విత్తము రూపము పూరుషాళిక్

విద్య యశస్సు భోగకరి

విద్య గురుండు విదేశబంధుఁడున్

విద్య విశిష్ట దైవతము

విద్యకు సాటి ధనంబు లే దిలన్

విద్య స్వపాలపూజితము

విద్య నెఱుంగనివాఁడు మర్త్యుఁడే?

2

చ. సకలకలావిభూషితులు

శబ్దవిదుల్ నయతత్త్వబోధకుల్

ప్రకటకవీందుల్ లేన్యవతి

వజ్రను నిర్ఘనులై చరింతు రా

వికృతపు జాడ్య మా దొరది

విత్తము లేకయ వారు పూజ్య; లం

ధక జనదూషితంబులు ఘ

నంబులు గావె యమూల్యరత్నముల్?

3

ఉ. భూషలు గావు మర్త్యులకు
 భూరిమయాంగద తారహారముల్
 భూషిత కేశపాశ మృదు
 పుష్పసుగంధ జలాభిషేకముల్
 భూషలు గావు పూరుషుని
 భూషితుఁ జేయు పవిత్రవాణి వా
 గ్భూషణమే సుభూషణము
 భూషణముల్ నశియించు నన్నియున్.

4

ఉ. హర్తకుఁ గాదు గోచర ము
 హర్షిశమున్ సుఖపుష్టి నేయు న
 తీర్తి ఘటించు విద్య యను
 దివ్యధనం బఖలార్థికోటికిం
 బూర్తిగ నిచ్చినం బెరుంగు
 బోదు యుగాంతపు వేశనైన భూ
 భర్తలు దద్ధనాధికుల
 పట్టునఁ గర్వము మాను టావ్వగున్.

5

మ. యతి సంసక్తిని; బాలఁ డాదరముచే;
 జ్యోభర్త దుష్కంఠిచే;
 శ్రుతిహానిఁ ద్విజఁ; డన్వయంబు ఖలుచే;
 గ్రూరాప్తిచే శీల; ము

డ్డతిచే మిత్రిత; చూపులేమిఁ గృషి; మ
 ద్యపాప్తి చే సిగు; దు
 ర్మతిచే సంపదలున్ నశించుఁ జెడు న
 ర్థంబుల్ ప్రమాదంబునన్.

6

చ. కథమున నిత్యదానము, ము
 ఖంబున సూన్యతవాణి; యాఁదలం
 గురుచరణాభివాదన; మ
 కుంతితవీర్యము దోద్యగంబునన్;
 వడిహృదయంబునన్ విశిష్ట
 వర్తన; మంచితవిద్య వీనులన్;
 నుడుచిరభూషణంబు లివి
 శూరులకున్ సరిలేనియప్పుడున్.

7

చ. నతు లగుచున్ మహోన్నతిఁ ద
 నర్చుచు నన్యగుణోక్తి చే గుణో
 న్నతిఁ బ్రకటించుచుం బర జ
 నప్రియ కార్యసమర్థతన్ నమం
 చితనిజకార్యసంగ్రహముఁ
 జేయుచు నిష్కుశవాదులన్ శ్రమా
 ధృతి నికసించుచుం బరగు
 ధీరులు పూజ్యులుగారె యెరిగి?

8

మి. తమకాత్యంబుఁ బరిత్యజించియుఁ బరా
 ర్థప్రాప్తుల్ సజ్జనుల్
 దమకార్యంబు ఘటించుచుం బరహితా
 ర్థన్యాపృతుల్ మధ్యముల్
 దమకై యన్యహితార్థఘాతుకజనుల్
 దైత్యుల్ వృథాన్యార్థభం
 గము గావించెడువార లెవ్వరొ యెఱుంగ
 గన్ శత్రుమే యేరికి?

9

ఉ. శ్రీరము మున్ను నీటికొనఁ
 గన్ స్వగుణంబులు దన్నుఁ జేరుటన్,
 శ్రీరము దప్ప మాటఁ గని
 చి చుట్టికెన్ వెలచే జలంబు, దు
 ర్వార సుహృద్విపత్తిఁ గని
 వహ్నిఁ జొరంజనె దుగ్ధ, మంతలో
 నీరముఁ గూడి శాంత మగు,
 నిల్చు మహాత్ములమైతి యీగతిన్.

10

చ. హృదయవచశ్శరీరముల
 నెంతయుఁ బుణ్యసుధాప్రపూర్ణులై
 ముదము ఒహూపకారముల
 మూఁడుజగఁబులకన్ ఘటించుచున్

వదలక సాధుసద్గుణ ల

వంబులు గొండలు సేసి మెచ్చుచున్

మదిని వికాసయుక్తులగు

మాన్యులు గొండలు వొల్తు రిద్దరన్

11

శ్లో. ఆరంభించరు నీచమానవులు వి

ఘ్నాయాససంతృప్తులై

యారంభించి పరిత్యజితు రురువి

ఘ్నాయత్తులై మధ్యముల్

ధీతుల్ విఘ్ననిహస్యమాను లగుచున్

ధృశ్యున్నతాశ్చాహులై

ప్రార్థభార్గము లుజ్జగింపరు సుమీ

ప్రజ్ఞానిధుల్ గావునన్.

12

శ్లో. నీతిప్రాథవిహారులై న నిపుణుల్

నీందింప నీ మెచ్చ నీ

ఖ్యాతిం జెందిన సేంపడల్ నిలువనీ

గాఢంబుగా సాగనీ

ఘాతం బప్పడ పొందనీ నియతిమై

గానీ యుగంతంబునన్

నీతిశ్లాఘ్యవధంబు దప్పరు గదా

నిత్యంబు ధీరోత్తముల్.

13

చ. ఉరుతరవర్షతాగ్రమున

నుండి దృఢంబగు తాతిమీద న

త్వరముగఁ ద్రొల్లి కాయము పొ

లెంబుగఁ జేయుట మేలు గాలిమే

పరిదొరవారఁ గేలిదుట

బాగు హుతాశనమధ్యపాతమున్

వర మగుఁ జారుశీలగుణ

వర్జన మర్హము గాదు చూడఁగన్.

14

చ. అతనికి వార్ధి కల్య యగు

నగ్ని జలం బగు మేరుశైల మం

చితశిలలీల నుండు మ

దసింహము జింక లేటంగుఁ దాల్చుఁ గో

పితఘని పూలనండ యగు

భీష్మవిషంబు సుధాసం బగున్

క్షీతి జననమృతం బగును

శీల మ దెన్వనియందు శోభిల్లున్!

15

ఉ. జానుగ భూతికిం దొడవు

సజ్జనభావము, శౌర్యలక్ష్మికిన్

కూసము; నీతి విద్యకు, శ

మంబు నుభుద్ధికి, విత్తవృద్ధికిన్

చానము, చాల్చి శక్తికిని,
 ధర్మనిరూఢి కదంభవృత్తియుం
 బూనికతోడ సర్వగుణ
 భూషణ మెన్నఁగ శీలమేసుమీ,

16

చ. దోసఁగులు వచ్చువేళ గుణ
 ధుర్యుల ధైర్యగుణంబు సర్వముం
 బసఁచెడు నంచుఁ జూచెదవు
 చావపు డైవమ ! యీదురాగ్రహ
 వ్యసనము మాను మాను ప్రళయ
 యంబున వీలెనిజకృమంబు లై
 ససి సెడ వించుకంతయును
 సాగరముల్ గులదర్శితంబులున్.

17

చ. మకర ముఖాంతరస్థ మగు
 మానికముం బెకలింపవచ్చుఁ బా
 యకచలదూర్మికానికర
 మైన మహోదధి దాటవచ్చు మి
 స్తకమునఁ బూవుదండ వలె
 సర్పమునైన ధరివవచ్చు మ
 చ్చి క ఘటియింప మూర్ఖజన
 చిత్తముఁ దెల్పు ససాధ్య మేకిన్

18

చ. శుచు గవచులు, గోధ మది

శత్రువు, జ్ఞాతి హతాశనుండు, మి
త్రము దగుమండు దుర్జనులు

దారుణపన్నగముల్ సువిద్య వి
త్త ముచితలజ్జ భూషణ ము
చాత్త కవిత్వము రాజ్య మీశుమా.

ప్రముఖపదార్థముల్ గలుగు
పట్టనఁ దత్కవచాదు లేటికి.

19

శా. హీరమ్యం జడుఁ గాఁగ; సువ్రీతుని మా

యిం గా, శుచిం దంభిఁ గా,
శూర్కు నిర్దయుఁ గా, మునిఁ విమతిఁ గా,
శోభిప్రియాణావు ని

స్సారం గా, బలవంతు గర్వీతునిఁ గా,
సద్వక్త వాచాలుఁ గాఁ

గూర్తుం డెన్ని సుధీగుణులు కురితా
కూఢంబుఁ జేయుం గదా!

20

3 దాశరథీశతకము.

ఉ. శ్రీరమణీయహార యత
 సీకుసుమాభశరీర భక్తమం
 దార వికారదూర పర
 తత్త్వవిహార త్రిలోక చేతనో
 ధార దురంతపాతకవి
 తానవిదూర ఖరార్తిదైత్యకాం
 తారకుణార భద్రగిరి
 దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

చ. అగణితసత్యభాష శర
 గాగతపోష దయాలసజ్జరీ
 విగతసమస్తదోష వృథి
 వీసురతోష త్రిలోకపూత శృ
 ద్దగనధునీమరంధవద
 కంజవిశేష మణిప్రభాధగ
 ధగితవిభూష భద్రగిరి
 దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

ఉ. రంగదరాతిభంగ ఖగ
 రాజతురంగ వివత్పరంపరో
 త్తుంగతమఃపతంగ పరి
 త్తోషితరంగ దయాంతరంగ స

బిలిచినఁ బల్క వింత మఱు
 పే నరుఁ డిట్లనరాదుగాక నీ
 తలఁపున లేదె నీత చెఱ
 దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

8

చ. జనవర మీకథాళి విన
 సైపక కర్ణములందు ఘంటికా
 నినదవినోదము ల్పలుపు
 నీచునకున్ వరమిచ్చినావు ని
 స్సనయము నమ్మికొల్పిన మ
 హాత్ముల కేవల యొసంగెదో సనం
 దసనుత! హా కొనంగు దయ
 దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

9

చ. సలలిత రామనామ జప
 సార మెఱుంగఁగఁ గాశికాపురీ
 నిలయుఁడఁ గాను మీచరణ
 నీరజరేణు మహాప్రభావమున్
 దెలియ నహల్యఁ గాను జగ
 తీధవ, నెమ్మది నీమహత్త్వమున్
 దలఁచి నుతింప నాతరమె
 దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

10

౧౧. పాతకు లైన, మీకృపకు
 పాతులుగారె తలంచి చూడఁ జ
 ట్టాతికిఁ గల్గె స్త్రీత్వము, న
 రాతికి రాజ్యసుఖంబుఁ గల్గె దు
 రాతికిఁ బుణ్య మబ్బెఁ గపి
 జాతి మహత్త్వము నొందెఁ గావునం
 దాతవ యెట్టివారలకు
 దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

11

౧౨. నీసహజులు సాత్త్వికత
 నీవిడిపట్టు సుధాపయోధి ప
 ద్మాననుఁ డాత్మజుండు గమ
 లాలయ నీహియురాలు నీకు సిం
 హాసన మిధరిల్లి గొడు
 గాకన మక్షులు చంద్రభాస్కరుల్
 నీసుఖతల్ప మాదిఫణి
 నీవె సమస్తము, గొల్చినట్టి నీ
 దాసులభాగ్య మెట్టిదయ!
 దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

12

౧౩. దురితలతానుసారి భవ
 ముఖ కదంబము రామనామ భీ

త్సంగ ధరాత్మజాహృదయ
సారసభృంగ నిశాచరాబ్జమా
తంగ శుభాంగ భద్రగిరి
దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

3

ఉ. శ్రీద సనందనాదిముని
సేవితపాద దిగంతకీర్తి సః
పాదితసుప్రసాద భవ
పాశవిభేద విషాదవల్లికా
చేద ధరాధినాథకుల
సింధుసుధామయపాద నృతగీ
తాదివినోద భద్రగిరి
దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

4

ఉ. దురితలతా లవిత్ర ఖర
దూషణకాననవీతిహోత్ర భూ
భరణకళావిచిత్ర భవ
బంధవిమోచనసూత్ర చారువి
స్ఫురదరవింతనేత్ర ఘన
పుణ్యచరిత్ర విస్తీలభూరికం
ధరసమగాత్ర భద్రగిరి
దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

5

అ. దారణ పాతకాబ్ధికి న
 దా బడబాగ్ని భవాకులార్తి వి
 స్తార దవాసలాశ్చికి సు
 ధారసవృష్టి దురింతదుర్మతా
 చారభయంకరాటవికి
 చండకఠోరకుతారధార నీ
 తారకనామముం దలఁతు
 దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

6

బ. హలకులిశాంకుశ ధ్వజ శ
 రాసన శంఖ రథాంగకల్పకో
 జ్వల జలజాత రేఖలను
 సాంకమూలై కనుపట్టుచున్న మీ
 కలితపదాంబుజ ద్వయము
 గౌతమవత్స తొసంగినట్లు నా
 తలఁపునఁ జేర్చి కావఁగదె
 దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

7

చ. కలియుగ మర్త్యకోటి నినుఁ
 గన్గొనరాని విధంబూ భక్తవ
 త్సలత వహింపవో చటుల
 సాంక్షివిపద్దశవార్ధి గుంకుచోఁ

మంతన మెట్టిదో యుదుత
 మైవి గరాగ్ర సఖాంకురంబులక
 సంతత మందఁ జేసితివి
 సత్కులజన్మము లేమిలెక్క వే
 దాంతముగాదె నీమహిమ
 దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

18

ఉ. బొంకనివాడె యోగ్యుడరి
 పోరికి నెత్తినచోటఁ జివ్వకున్
 జంకనివాడె జోదు రభ
 సంబున సరికరంబు సాచినం
 గొంకనివాడె దాత మిముఁ
 గొల్చి భజించిన వాడె పో నిరా
 తంక మనస్కుఁ డెన్నఁగను
 దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

19

చ. తరువులు పూచి కాయలగు తత్తునుమంబులు పూజగాభవ
 చ్చరణము సోకి దాసులకు సారములై ధనధాన్యరాసులై
 కరి భట ఘోట కాంబర నికాయములై విరజానదీ సము
 త్తరణ మొనర్చు చిత్రమిది దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ! 20

౪ భారతనీతులు

క. సత్యాకృతు లగు గుణములు

నిత్యానుష్ఠిత సమగ్ర విర్మలయోగ

స్థిత్యభిమానునకు సులభము

లత్యంత సుఖవ్రతంబు లవి కార్యంబుల్.

1

చ. కుదురు సమస్తధర్మముల

కుఁ విను సత్యము యోగ మోక్ష స

త్పదములు సత్యవాక్యములు

పాప మసత్యము కంటె నొండు లే

దు డలఁప నశ్వమేధములు

దొమ్మిది నూలులు వెండి నూలునై

యొడవిన నీడుగావు భత

లోత్తమ! సత్యముతోడ నారయన్.

2

ఆ. ధర్మ వెఱిగి దానిఁ దా నొండుగా లాభ

లోభ పక్షపాత లోబబుద్ధి

సభల నెవ్వఁడేని సభ్యుడై పలుకు వాఁ

డనృతదోషఫలము సమభవించు.

3

క. ఒలసి మనోవాక్కాయం

భుల బ్రోహణాన మఖిల భూతములయెడం

గలిమి విను శీల మది మే

లొలయించును దాన నుల్ల మాన్పుము పుత్రాఁ.

4

కరతరహేతిచే దెగి చ
కాచకలై చనకుండ నేర్చునే
దరికొని ముండుచుండు శిఖ
దార్శ్వానినా శలభాదికీటక
త్కరములు లీనమై చనవె
దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

12

ద. వనకరి చిక్కె మైనసకు,
వాచవికిం జెడిపోయె మీను, తా
వినికీక జిక్కె జిల్వ, గను
వేదులు చెందె నుసిల్లు, తావిలో
మనికి నశించె తేటి తర
మా యిరుమూటిని గెల్వ నైదుసా
ధనముల నీవె కావ నగు
దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

14

చ. సిరి గలనాడు మైమఱచి
చిక్కిననాడు దలంచి పుణ్యముల్
పారిబారి జేయ నైతి నని
పొక్కిన గల్గునా గాలి చిచ్చుపై
గెరలినవేళ దప్పిగొని
కీడ్పడువేళ జలంబు గోరి త

త్తటమునఁ ద్రోవ్వినం గల
దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

15

చ. సరసుని మానసంబును ర

సజ్జఁ డెఱుంగును ముష్కరాధముం
డెఱిగి గ్రహించువాడె కొల
నేకనివాసము గాఁగ దద్దురం
బరయఁగ నేర్చు నెట్లు విక
చాబ్జమరిందరసైక సారభో
త్కరము విఱింద మొందుక్రియ
దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

16

ఉ. శ్రీరఘువంశతోయధికి

శతమయూఖుడ వైన నీ పవి
తోరుపదాబ్జము ల్వికసీ
తోత్పల చంపకవృత్త మాధురీ
పూరిత పాకృసూసములఁ
బూజ లొనర్చెదఁ జిత్తగింపుమీ
తారకనామ భద్రగీరి
దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!

17

ఉ. ఎంతటి పుణ్యమో శబరి

మొంగిలి గొంటివి వింత గాడె నీ

క. క్షమ గలవానికిఁ బృథ్వి
సమునకు సత్వంబు వీజయ సంసిద్ధి యగున్
క్షమి యైనవాని భుజ వి
కృమము గడుగా వెలయు సర్వకార్య క్షమమై.

5

క. క్షమలేని తపసితపమును
బ్రమత్తు సంపదయు ధర్మబాహ్యవృథురా
జ్యము భిన్నకుంభమునఁ దో
యములట్టుల యుద్భవంబు లగు నివి యెల్లఁ.

6

ఆ. ఎఱుక గల మహాత్ముఁ డెఱుక యజలముల
నార్చుఁ గోధ మను మహానలంబుఁ
గోధవర్జితుండు గుఱుకొని ప్రేజంబుఁ
దాల్చు దేశకాల తత్త్వ మెఱిగి.

7

చ. ధనవతితో దరిదుర్గతుఁ
దత్త్వవిదుం డగు వానితోడ మూ
రునకుఁ బ్రశాంతుతోడఁ గడు
సూర్యునకున్ రణశూరుతోడ భీ
రునకు వరాధితోడ నవ
హాధికి సజనుతోడఁ గట్ట ము
రనునకు నెవ్వోధంబునను
సఖ్యము చో నొడఁగొడ నేర్చున.

8

క. ఇచ్చునది ధనము పాతున

కచ్చుగ నొరు వేడ కుండు నది యభిముఖులై
వచ్చిన యాశార్థుల వృథ
పుచ్చక నేయునది సర్వభూత ప్రీతి.

9

క. లేద కి మృగునంతకు దు

రనుఁ డిట్టుడ పోలే నుండి సర్పము పోలెం
డన కిమృగుడును గలచును
ఘనదారుణకర్మ గరళ ఘన దంష్ట్రలచేన్.

10

క. విను లోభము నజ్ఞానం

బును సద్భృతఫలప్రదములు; పుట్టను లోభం
బున నజ్ఞానము గావున
జననాయక! లోభ ముడుగ సౌఖ్యము లొందున్.

11

క. అది సర్వదోషముల కా

స్పద మది దురితక్రియానుబంధంబులకున్
మొదలు నిరంతరదుఃఖ

ప్రద మని మది నెఱిగి తృష్ణ భాతురు సుమతుల్.

12

ఆ. పునుకఁ గుక్కతిత్తిఁ బోసినపాలు నీ

భృధికనిండఁ బొరయునట్లు దుష్ట
మై యపాత్రీవిషయ మగు నీగి వృథవోవు
నిచ్చుచోటఁ బాత్రీ వెఱుంగవలయు.

13

క. పృజ్ఞయ ప్రతిష్ఠ లాభము

పృజ్ఞయ నాకం బనంగఁ బ్రజ్ఞయ చువ్వే

పృజ్ఞయ కై వల్యంబును

బ్రహ్మసాధ్యములు గాని పనులుం గలవే.

1

క. మనమునకుఁ బ్రియంబును హిత

మును బధ్యముఁ దధ్యమును సమోఘము మధురం

బును బరిమితమును నగుపలు

కొనరంగఁ బలుకునది ధర్మయుతముగ నభలన్.

11

తే. తగినవేషంబు దనుఁ దాన పొగడుకొనమి

నొచ్చియును గీడు వలుకమి యిచ్చి నగవ

కునికి దనకెంత నడవక యున్నఁ బథముఁ

దప్ప కుండుట నడవడి కొప్పు నేయు.

14

తే. చెల్లియుండియు సైరణసేయు నలండుఁ

బేదవడియును నర్థికిఁ బ్రియముతోడఁ

దినకుఁ గల భంగి నిచ్చు నలండుఁ బుణ్య

పురుషు లని చెప్పి రాద్యులు బుధవరేణ్య!

17

ఆ. పగయ కలిగినని పా మున్నయింటిలో

నున్నయట్లకాదే యూహిల్లి

యుండునట్లు చిత్త మొకమాటుఁ గావున

వలసి విధికిదీర్ఘవైరవృత్తి.

18

౧ పరివ్రతాదర్శములు

(ద్రావిడ సత్యభామకుఁ దెల్పినవి.)

ఉ. పత్రి గడవంగ దైవతము

భామల కెందును లేదు వీరతుండై

పతి గరుణించెనేని గల

భాషిణి భాసురభూషణాంబరా

న్విత ధనధాన్యగౌరవము

విశ్రుతసంతతియుఁ యశంబు స

ద్గతియును గల్గు నొండుమయిఁ

గల్గునె యిన్ని తెఱంగు లారయన్.

1

ఆ. కరము దుఃఖపడినఁగాని యొక్కింతసే

ఖ్యంబు ధర్మగతియుఁ గలుగ దెందుఁ

జూడు ముఖల భర్తృశుశ్రామఫలము సం

తతసుఖంబు నంద ధర్మ వౌదవు.

2

క. కావున నిత్యము సమ్య

గ్భావము ప్రేమంబు వెరవు భక్తియుఁ బ్రియముల

గావింపుము నీప్రియునెడ

భావ మెఱిఁగి యతఁడు దాన పాలించుదయ్య.

3

ఈ. వనజాక్షుండు గడంగి నీదగుగృహ

ద్వారంబు సేరంగ వ

చ్చి ననంగా విని తెమ్ము సభ్రమముతోఁ

జెన్నొందు నభ్యంతరం

జునకన్ వచ్చిన నాసనాదికరణం

బుల్ దీర్ఘ దత్తజనం

బు నియోగించితి నంచు నుండక ప్రియం

బుల్ నేయు మీపుం దగన్.

4

క. కలసతులును సతులును ని

ర్మలమతులును నై నయట్ట మగువలతోడం

జెలిమి యొనరించునది దు

ద్వీలసితవనితాభియుక్తి విడువుము తరుణి!

5

౬ పీఠిత్రపద్యములు

ఆ. వంగతోట నుండు పరిమళలో నుండు
 జొన్నచేల నుండుఁ జోద్యముగను
 తలుపుమూల నుండు తలమీఁద నుండును
 దీనిభావ మేమి? తిరుమలేశ!

1

(వంగ=వంగచెట్టు, తోటన్=(వంగ)తోటయందే, ఉండును.
 పరి=పరిపైరు, మళలో=(పరి)మళ్యలోనే; ఇట్లే జొన్న—చేల
 యందే, తలుపు—మూలయందే, తల—మీదనే ఉండునని
 భావత్కారము.

గీ. చనినవెనుకను రాకుండు జంట యేదో?
 వచ్చినను జనకుండు వ్యవస్థ లేదో?
 వచ్చుచును జోవుచుండు నవస్థ లేదో?
 తెలిసికొని వీనిఁ దెల్పుమా తెల్లముగను.

2

(కీర్తి-అవకీర్తి; పుణ్యము-పాపము; కలిమి-లేమి.)

ల ఘు టీ క.

భాస్కరశతకము

పద్యము 1. తారు దారై=తమంతటఁ దామే, దూర+
అగమన+ప్రయాసమునకుఁ=దూరమునుండి వచ్చుటవలననైన
కష్టమునకు; ఆదటన్=ప్రియముతో; వాహినుల్=నదులు; సా
గరున్=సముద్రుని, 2. కెరలి=కోపించి (ఎగిరిపడి), 3. కూర్చి=
పేర్చిమించి, 4. ఆలఘు=తక్కువగాని; కొణిదెండు=చేరెడు,
(కొణిదిలి+ఎడు) 9. భూరుహము=చెట్టు. 11. భూరి సత్త్వ...
మాంసము—భూరి=అధికమైన, సత్త్వ=బలముయొక్క, సం
యోగ=కూడికచేత (నైన) మద+ఇభ=మదముగల యేనుగు
యొక్క, కుంభయుగళ=కుంభస్థలముల జంటనుండి, ఉత్థిత=పు
ట్టిన, మాంసము, 12. దౌర్మనాంధ్యముఁ=చెడ్డమదమువలనఁ
గలిగిన గుడ్డితనము. 13. బ్రామికపడ్డ=భ్రామపడిన. 14. మా
ధురీజల+ఉదారలు=తియ్యనీటి నిచ్చునవి, గౌతమీముఖ=గో
దావరి మొదలైన, తూరము=ఉప్పన. 15. ఘనబలవత్త్వము=
గొప్పబలము గలిగియుండుట, నత్త్వము=బలము, కట్ట=గట్టు.
16. బయలుముట్టు=వెల్లడిలోనికి వచ్చు. 17. మరాళము=
హంస, తత్+ఉరు చారు రసజ్జత=దానియొక్క గొప్పదైన
దియు మనోహరమైనదియు నగు రసమును తెలిసికొనుతెలివి.
19. చీకు=గుడ్డి. 20. ఆభోజ్యములు=తినఁదగినవి. 21. ప్రోది
చేయక=రక్షింపక. 21. ఇంధనంబు=కట్టె (పుల్ల). 22. నికురం
బములు=సమూహములు. 25. బంధుర=బప్పిడమైన, లంపట=
అపక, మస్సంధి=అనిష్టమును. 27. ఓటిపుట్టి=బీటలువాటిన (రే
వుతాఁటించు) దోన. కెడసి=అడుగుభాగమునఁ బడిపోయి. 28.

వర్షము=సంవత్సరము, భేనువు=ఆవు. 31. కాసారము=సరస్సు, తదీయగతుల్=చానినడకలు. 32. వజ్రపునఁ=వాన కట్టవైన కాలమునందు. 33. ముష్కరుడు=వంకరనడవడి గలవాడు, అకుంతిల పూర్ణసూర్యపయోధిలో=మొక్కవోని నింజిన పాల వముద్ర)ములోపల. 34. సేనగఁ=చాలఁగా, దేహులకుఁ=శరీరము గలవానికి (మనుష్యులకు), విభూతి=ఋషిద. 35. నిజ ప్రబుద్ధి=స్వభావమువలనఁ గలిగిన గొప్పతెలివి, తిరము=స్థిరము, పెట్టుబుద్ధి=(తెచ్చి)పెట్టిన తెలివి, హేమకాంతి=బంగారు మెఱుఁగు, 36. వృశస్త్రరీతిఁ=మిక్కిలి పొగడఁబడువిధముగా.

భర్తహరిసీతశతకము

చద్యము 2. నిగూఢగుప్తము=మిక్కిలి రహస్యముగా చాఁపఁబడినది. విశిష్టదైవతము=దేవునితోఁ గూడికొన్నది. 4. భూరిమయః+అంగవతారహారముల్=బంగారుమయమైన వండ గడియములును, ముత్యములపేటలును. 5. హర్త=హరించు వాడు (దొంగ), అగ్ని=ఋషిండువాడు. 6. సంవక్త్రీన్=(సంసారసంబంధమైన) ఆసక్తిచేత, జ్యోభర్త=భూపతి(రాజు), శ్రుతి=వేదము, అవ్యయము=వంశము, శీలము=మంచినడవడి, ఉద్ధతి=గర్వము. 7. సూన్యలివాణి=సత్యవాక్కు, అభివాదనము=పాదములను ముట్టి నమస్కరించుట. వీర్యము=పరాక్రమము, దోర్బ్యగంబు=బుజములజంట. 9. పరాథప్రాప్తకుల్=ఇతరుల కార్యములను కూర్చు (పొందుపఱచు) వారు, వరహితార్థ వ్యాప్యతుల్=ఇతరుల హితమునకుఁ బ్రయత్నించు వారు, ఘాతకుల్=నాశము నొందించువారు. 11. హృదయ వచ శ్శరీర

ముం = ముసస్సుచేతను, మాటలచేతను, దేహము (చేష్టల) చేతను, 12. సంతృప్తులు = మిక్కిలి భయమును బొందినవారు, విఘ్ననిహస్యమానులు = అంతరాయములచేత కొట్టబడినవాడు, ధృతి + ఉన్నత + ఉత్సాహులు = ధైర్యముచేత నిడుపైన (అధికమైన) ప్రయత్నము గలవాడు, పార్థబృథార్థములు = ఆరంభింపఁబడినకార్యములు, ఉజ్జ్వలవరు = విడువరు. 13. నీతిశ్లాఘ్యపథంబు = నీతిచే బాగడఁదగినమార్గమును. 14. గాలిమేపఁబోరవారణ = సర్పరాజు నోటియందు, కేలు = చేయి, హుతాశన మధ్య పాతము = అగ్ని నడుమపడుట, వర్జనము = విడుచుట. 15. వార్ధి = సముద్రము, కుల్య = కాలువ, కోపితఫణి = కోపమునొందినపాము, భీష్మ = భయంకరమైన, 16. అనంభవృత్తి = కవటము లేని వ్యాపారము. 17. దొనఁగులు = ఆవదలు, వీరనిజక్రమంబులు = విడిచిపెట్టఁబడిన తమ తమ హద్దులు గలవి. 18. మకరమఖాంతరసము = మొసలితోటిలోపలనున్న, చలన్ + ఉర్మికానికరము = శరణుచుండు కెరటముల చాలు (సమూహము) మహాదధి = మహా (గొప్పదైన) సముద్రము. 19. తత్కవచాదులు = (అలంకారముకొఱకు ఉపయోగింపఁబడు) ఆయాచొక్కాటు మొదలగునవి. 20. ప్రీరమ్యుక్ = సిగ్గుచే ఒప్పిడమైనవానిని, మూర్ఖు = మూఁగులవానిని, శ్రోతృప్రీతిలావుక్ = చెవుల కింపైన మాటలాడువానిని, బాచారుక్ = వకరుఁ బోతును, సుధీగుణమున్ = బుద్ధిమంతుఁడైనవానియొక్క మంచిగుణమును, దురితాదూఢంబుక్ = దోషముచే జ్ఞిసిద్ధికెక్కినదానినిగా.

దాశరథిశతకము

పద్యము 1. శ్రీరమణీయహార=కాంతిచే మనోహర
మైనహారము (వనమాల) గలవాడా! అతనీకునుము + ఆభ=శరీర=అవిసివువ్వుకాంతివంటి కాంతిగల మేను గలవాడా? భక్త
మందార=భక్తులకు కల్పవృక్షమువంటివాడా! వికారదూర= (కామభోగాది) వికారములకు దూరమైనవాడా! (లేనివాడా! యనుట). పరతత్వవిహార=కేవలము జ్ఞానమై విహరించువాడా! త్రిలోకచేతనోద్ధార=ముల్లోకములయందు గల పాపముల నుద్ధరించువాడా! ఖరాదిదైత్యకాంతాంకుశార=ఖరుడు మొదలుగా గల రాక్షసు లనియెడి అడవికిగొడ్డలివంటివాడా!

భారతసీతులు.

పద్యము 1. సత్యాకృతులు=సత్యమే ఆకారముగా గలవి. గుణములు=మంచిగుణములు; నిత్య=ఎల్లప్పుడును, అనుష్ఠిత=ఆచరింపఁబడిన, సమగ్ర=పూర్ణమైన, నిర్మల=స్వచ్ఛమైన, యోగ=ధ్యానము మొదలగువానియొక్క, స్థితి=ఉనికికి, అభిముఖునకు=ఎదురుగా నుండువానికి (ఎల్లప్పుడునుధ్యానాదియోగములయందు ఉండువానికి) కార్యంబులు=చేయఁదగినపనులు.

14. ప్రోక్ష=బుద్ధి, ప్రతిష్ఠ=ప్రఖ్యాతి, నాకము=స్వర్గము, కైవల్యము=మోక్షము, 15. పథ్యము=ఇష్టమైనది, వరిమితము=కొంచెమైనది, అమోఘము=వ్యర్థముకానిది. 16. పథము=(నతియైన)మార్గము. 17. సైరణ=ఓర్పు. 18. అధికదీర్ఘ=మిక్కిలి పొడుగైన, వైరవృత్తి=విరోధ వ్యాపారము.

13060

13060